УДК 368.03:005.935.33

ЕТАПИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ ОЦІНКИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Ачкасова С. А.

Практика свідчить, що основним аналітичним інструментом оцінки стійкості страхових компаній є стрес-тестування. Разом з тим спостерігаються значні розбіжності не тільки в теоретичних підходах до визначення об'єкту стрес-тестування, а й у методичних підходах до розробки стрес–тестів.

На думку провідного економіста Центру європейських реформ Евроньюс Саймона Тілфорда обґрунтованим є доцільність проведення тестів на стресостійкість банків, оскільки ідея тестування банків на стресостійкість стала частиною антикризової програми у фінансовому секторі Європейського союзу. Проведення оцінки на стресостійкість підтвердить, що банки в змозі справитися з труднощами. Проте, питання об'єктивності тестів, та їх недостатня репрезентативність потребують подальших розробок [4].

Метою дослідження є обґрунтування етапів визначення перспективної оцінки стресостійкості страхових компаній.

Ретроспективна оцінка стресостійкості страхових компаній характеризує рівень можливості страхової компанії забезпечувати врівноважений стан показників фінансового стану під впливом факторів ризиків за минулий період, а перспективна оцінка стресостійкості страхових компаній характеризує рівень можливості страхової компанії забезпечувати врівноважений стан показників фінансового стану під впливом факторів ризиків за у майбутньому.

Алгоритм перспективного оцінювання стресостійкості страхових компаній представлено на рис. 1.

Як видно з рис. 1, методичний підхід перспективної оцінки стресостійкості страхових компаній ґрунтується на технології застосування теорії нечітких множин у оцінці фінансового стану страхових компаній, який включає наступні етапи:

1. Формування бази даних для оцінювання на основі регулярної фінансової звітності страхових компаній.

2. Визначення переліку страхових компаній для оцінки стресостійкості.

3. Визначення профілю ризиків страховиків.

4. Формування переліку факторів ризиків.

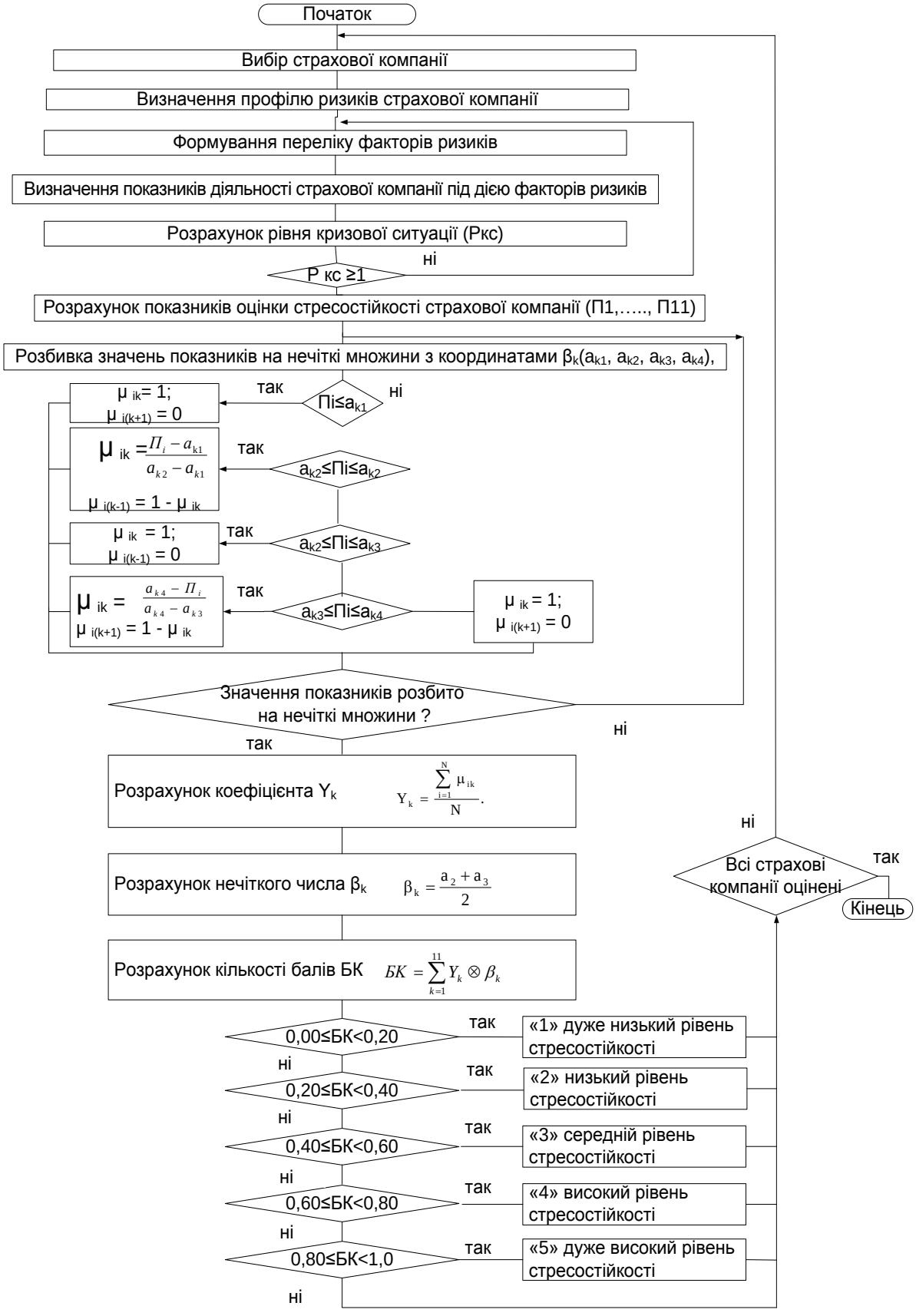

Рис. 1. Алгоритм перспективної оцінки стресостійкості страхових компаній

При формуванні переліку факторів ризиків слід враховувати, що кризові ситуації, які можуть мати місце в майбутньому через

вплив зовнішніх та/або внутрішніх чинників і повинні призводити до суттєвих фінансових втрат страховика, тобто фінансові втрати в розмірі не менше ніж 10 відсотків суми активів по балансу. Крім того відсутнє чітке визначення поняття «фінансові втрати страховика», що значно ускладнює процес ідентифікації кризових ситуацій діяльності страхової компанії. Під «фінансовими втратами страховика» автор визначає від'ємне значення фінансового результату діяльності страхової компанії, тому розрахунок рівня кризової ситуації (Ркс) запропоновано за формулою 1 [3] :

$$Ркс = \frac{Рзб}{10\% \times Ра}, \quad (1)$$

де Рзб – розмір збитку страховика, тис. грн.;
Ра – розмір активів за балансом, тис. грн.

До переліку страхових компаній увійдуть страховики за підсумками діяльності яких отримано від'ємне значення фінансового результату, тобто збиток. Перевищення збитку понад 10 % розміру активів по балансу свідчить про кризові ситуації. Саме тому, нормативне значення Ркс ≥ 1.

7. Розрахунок показників оцінки стресостійкості страхових компаній, загальна кількість яких складає 11 показників.

До складу показників оцінки стресостійкості автором були відібрані наступні коефіцієнти : коефіцієнт дебіторської заборгованості, коефіцієнт ризику страхування, коефіцієнт утримання ризику, коефіцієнт автономії, коефіцієнт запасу платоспроможності, коефіцієнт рентабельності страхової діяльності, коефіцієнт збитковості страхових операцій, рівень капіталу у сукупних активах, коефіцієнт ризику активів, коефіцієнт достатності страхових резервів, коефіцієнт стійкості менеджменту [2].

8. Розрахунок значень інтервалів шкал показників для оцінки стресостійкості страхових компаній, зокрема 5 інтервалів.

9. Побудова та розрахунок значень показників належності для кожного показника оцінки стресостійкості страхових компаній.

10. Визначення кількості балів, що отримує кожна страхова компанія за результатами оцінювання стресостійкості.

Розрахунок кількості балів (КБ) оцінки стресостійкості страхових компаній здійснюється за формулою 2 [2]:

$$КБ = 0,075Y1 + 0,3Y2 + 0,5Y3 + 0,7Y4 + 0,925Y5, \quad (2)$$

Якщо отримане в ході аналізу значення μk(КБ) > 0, то вважа-

ється, що оцінка стресостійкості описується лінгвістичним значенням підмножини {КБ} з рівнем відповідності μk(КБ).

11. Визначення рівня стресостійкості страхових компаній відповідно до шкалювання.

Припустимі значення інтервалів шкали показників були отримані способом шкалювання на основі правила «трьох сигм» при право- та лівобічній асиметрії розподілу. На думку автора, доцільним є побудова п'яти рівневої шкали з лінгвістичним описом інтервалів, запропонованим Недосьокіним О. О. Шкала відповідності функції належності оцінки стресостійкості страховиків «5» дуже високий рівень стресостійкості - страхова компанія вистоїть під впливом факторів ризиків, фінансові показники знаходяться на дуже високому рівні; «4» високий рівень стресостійкості - страхова компанія вистоїть під впливом факторів ризиків, фінансові показники знаходяться на високому рівні; «3» середній рівень стресостійкості - страхова компанія вистоїть під впливом факторів ризиків, фінансові показники знаходяться на середньому рівні; «2» низький рівень стресостійкості - страхова компанія має граничне значення фінансових показників частково вистоїть під впливом факторів ризиків;«1» дуже низький рівень стресостійкості - страхова компанія не вистоїть під впливом факторів ризиків, фінансовий стан є неприпустимим.

Запропоновані етапи визначення оцінки дозволяють охарактеризувати інтегральний рівень стресостійкості страхової компанії, із використанням граничних значень її показників під дією факторів ризиків, які базуються на системі мікропруденційних індикаторах стійкості страхових компаній мають переваги, зокрема можливість визначення причин виникнення відхилень рівня стресостійкості від його оптимального рівня під дією факторів ризиків.

Література:

3. Ачкасова С. А. Антикризове управління діяльністю страхової компанії / С. А. Ачкасова, О. Є. Максимов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 337–343.

4. Ачкасова С. А. Методичний підхід оцінки стресостійкості страхових компаній / С. А. Ачкасова // Проблеми управління соціально-економічним розвитком України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів. – Х. : Фактор, 2012. – С. 94-99.

5. Ачкасова С. А. Теоретические основы стресс-тестирования страховых компаний при антикризисном управлении / С. А. Ачкасова // Страховой рынок Российской Федерации в условиях вступления в ВТО: состояние и перспективы развития : материалы научно-практической конференции (5-7 июня 2012 г.) / гл. ред. Минеев В. И., отв. ред. Домнина О. Л., Злобин Е. В. – Нижний Новгород : ВГАВТ, РОСГОССТРАХ, 2012. – С. 7-14.

6. Тесты на стрессоустойчивость добавят банкам стресса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ru.euronews.net/2010 /07-/23/-stress-tests-a-worry-for-banks.